

Střední
Zdravotnická
Škola
Pardubice

Kultura obecné vymezení a dělení

Autor: Mgr. Václav Štěpař

Vytvořeno: září 2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- **Kód DUMu:** VY_6_INOVACE_3.ZSV.1
- **Číslo projektu:** CZ.1.07/1.5.00/34.0851
- **Vytvořeno:** září 2012
- **Ročník:** 3. ročník – střední zdravotnická škola (RVP–ZA)

Vzdělávací oblast	Společenskovědní vzdělávání
Vzdělávací obor	Základy společenských věd
Tematický okruh	Kulturní antropologie

- Studenti se seznámí s možnými pojetími pojmy kultura. Studenti se seznámí se základním kulturně–antropologickým členěním kultury, doplněným o konkrétní příklady. Součástí je praktická část.

Kultura – vymezení pojmu

- slovo kultura pochází z latinského „colere“ = pěstovat,
- používalo se ve významu „obdělávat půdu“ = *agri culuture*,
- možná použití: *zemědělské monokultury, kultury kvasinek, kultura mluveného projevu, politická kultura nebo kulturistika jako pěstování svalstva,*
- **KULTURA JE SOUBOR NEBIOLOGICKÝCH, TYPICKY LIDSKÝCH PROSTŘEDKŮ PŘIZPŮSOBENÍ ČLOVĚKA JEHO PROSTŘEDÍ, TEDY PŘÍRODĚ.**

Úkol: na základě následujícího textu vysvětlete tuto definici

V porovnání s ostatními příslušníky živočišné říše se jeví k přežití v přírodě i k rozmnožení velmi nedostatečně vybaven, jako by se k němu příroda zachovala dosti macešsky. Člověk nemá hustou srst ani kožich, který by ho dostatečně chránil před chladem a vlhkostí, nemá drápy ani tesáky, není chráněn krunýřem před útočnými, není dostatečně rychlý, aby dohonil svou kořist ani nedovede dost obratně šplhat po stromech. Navíc na svět přivádí v poměrně dlouhých intervalech většinou jediného potomka, který ještě velmi dlouho po narození není schopen samostatné chůze a ještě déle samostatného života.

Přes všechna tato omezení člověk dokázal přežít a rozmnožit se v nebývalé míře téměř po všech kontinentech. Dokázal totiž tuto svou nevýhodu změnit v přednost. Poprvé se přírodě vzbouřil ještě jako první hominid *Australopithecus* přibližně před čtyřmi milióny let tím, že opustil chůzi po čtyřech, přičemž si vzpřímenou chůzí uvolnil přední končetiny. Ruka takto osvobozená od chůze se v průběhu dalších milionů let stává stále dokonalejším nástrojem schopným stále citlivějších a přesnějších úkonů. Tak postupně získal již předchůdce člověka možnost nahradit a doplnit nedostatečné biologické přizpůsobením mimobiologickým, především zhotovenými nástroji. (Nejranější kamenné nástroje, které se našly v afrických nalezištích, jsou staré téměř 2,5 milionu let.) Jestliže tedy člověk nemá dost ostré zuby a chybí mu drápy, nahradil je pazourkovým nožem, škrabadlem, pěstním klínem, rydlem apod. Jestliže není dost odolný proti chladu a vlhku, zhotovil si kožešinový nebo později látkový oděv, využil k ohřevu ohně a našel nebo vytvořil si obydlí. Jestliže nebyl schopen vyhlédnutou kořist dohonit, nahradil rychlost svých nohou rychlostí šípu, vrženého kopí nebo oštěpu.

Kultura – vymezení pojmu

- veškeré nebiologické přizpůsobení se podmínkám můžeme nazývat **kulturou**,
- biologické přizpůsobení se vytváří nesrovnatelně pomaleji a tudíž při změně podmínek daleko pomaleji mizí.

Zatímco velicí živočichové dokonale přizpůsobení mrazivým podmínkám, které vládly na severní polokouli v době ledové jako mamut, jeskynní medvěd nebo srstnatý nosorožec, konec doby ledové nepřežili, pro člověka nebyl příliš velký problém přizpůsobit se oteplení – odložil teplý oděv daleko snadněji, než zvíře huňatý kožich. Zhotovování nástrojů neznamenal pouze zdokonalení zručnosti rukou – především přinášelo rozvoj centrálního orgánu lidské nervové soustavy – lidského mozku. Jeho rozvoj následně inicioval další zdokonalování nástrojů.

Kultura – Dělení kultury

- kulturu dělíme na **hmotnou** (materiální) a **nehmotnou** (duchovní),
- **hmotná kultura** – produkty lidské činnosti, artefakty,
- **nehmotná kultura** – pravidla, normy, tabu, jazyk, řeč, gesta atd.

Tab. 1: Dělení kultury

NEHMOTNÁ = DUCHOVNÍ	HMOTNÁ = MATERIÁLNÍ
Sociokulturní regulativy (normy, hodnoty, pravidla, omezení, tabu, zákony)	Lidské výtvořy - artefakty
Ideje a symbolické systémy (náboženství, mýty, jazyk, písmo, umění nehmotné povahy: hudba, literatura, tanec...)	
Instituce organizující lidské chování (manželství, rodina, rodové vztahy, církve ad.)	

Kultura – Dělení kultury

2 přístupy:

- 1. kultura je univerzální lidský fenomén, specificky lidská činnost, která není vlastní jiným biologickým formám života.**
- 2. kultura je vnímána a studována jako zvláštní způsob života různých skupin lidí.**

OVĚŘENÍ

Přiřadte konkrétní příklady:

Sociokulturní regulativy:

Ideje a symbolické systémy:

Instituce :

Lidské výtvořy – artefakty:

OVĚŘENÍ

Zařadte následující prvky podle uvedeného dělení kultury:

ÚSTAVA –

BIBLE –

VĚSTONICKÁ VENUŠE –

ZÁKONÍK PRÁCE –

KATOLICKÁ CÍRKEV –

POLYGAMIE –

SAMBA –

AZBUKA –

ZÁKAZ JÍST HOVĚZÍ MASO –

KŘESŤANSTVÍ –

PEUGEOT –

HALUŠKY –

JÍZDA LEVÉM JÍZDNÍM PRUHU –

OVĚŘENÍ

Zařadte následující prvky podle uvedeného dělení kultury:

ÚSTAVA – sociokulturní regulativ

BIBLE – sociokulturní regulativ/artefakt

VĚSTONICKÁ VENUŠE – artefakt

ZÁKONÍK PRÁCE – sociokulturní regulativ

KATOLICKÁ CÍRKEV – ideje a symbolické systémy

POLYGAMIE – sociokulturní regulativ

SAMBA – ideje a symbolické systémy

AZBUKA – ideje a symbolické systémy

ZÁKAZ JÍST HOVĚZÍ MASO – sociokulturní regulativ

KŘESŤANSTVÍ – ideje a symbolické systémy

PEUGEOT – artefakt

HALUŠKY – ideje a symbolické systémy

JÍZDA LEVÉM JÍZDNÍM PRUHU – sociokulturní regulativ

DĚKUJI ZA POZORNOST.

Zdroje a prameny

<http://kfl.fp.tul.cz/cs/dle-vyuujcich/category/uka-skripta>

PhDr. Lud'ka Hrabáková

DĚKUJI ZA POZORNOST.